

Gerhard Breidenstein

Szabadulás a konzumizmustól

„Konzumizmus”? Fogyasztói szemlélet- és életmód? De hát mindennapi életünkben szükség van konzumra, fogyasztásra! Ez az írás azonban egyáltalán nem csupán a gazdagok luxusfogyasztásával akar foglalkozni, hanem valamennyiünk hétköznapi életmódjával is. *Fogyasztáson érthetjük a használati javak, a szolgáltatások és az információk (sajtó, televízió, internet) mindenfajta igénybevételét.* Figyelmen kívül hagyom most mindazt, ami az alapszükségletek (táplálkozás, ruházkodás, lakás, egészség) kielégítését szolgálja. Bizonyára ezeken a területeken is folyik fölösleges és luxus jellegű fogyasztás. Lehetetlen általánosan elfogadott mércét kialakítani arra nézve, mi az, amire tényleg szükség van, és mi az, ami fölösleges a kielégítő élet szempontjából. Nekem úgy tűnik, elég, ha mindenki megkérdezi önmagától: Teljesen normális, vagy enyhén örült fogyasztási szokásaim, illetve még nyitott fogyasztási vágyaim közül melyekért tudok felelősséget vállalni? Mindenesetre ezt a **felelősségvállalást** – s ez az új és nehéz mozzanat mai helyzetünkben – **három globális horizont összefüggésében kell vizsgálat tárgyává tenni.**

Az első az **Észak-Dél horizont.** Sok mindent csak azért engedhetünk meg magunknak pénzügyileg, mivel számtalan termék a szegény országokból érkezik hozzánk. Fogyasztóként – akaraton kívül – egy világméretű kizsákmányolási lánc túlsó végén vagyunk.

A második az **ökológiai horizont.** Az, hogy a világ népességének a gazdag ipari államokban élő 20%-a nagyjából a nyersanyagok 80%-át használja el, és a károsanyag-kibocsátásban több mint 90%-ban felelős, főként fölösleges fogyasztásunk módjából és méreteiből következik. Bármilyen árut veszek meg (s legyen az mégoly környezetbarát is), „utólagos okozója” vagyok annak a nyersanyag- és főleg energiafőhasználásnak, valamint károsanyag-kibocsátásnak, amely bekövetkezett az illető áru előállításával, szállításával és eladásával. Ugyanez érvényes természetesen a kevésbé „kézzel fogható” fogyasztásokra is,

mint például a szórakoztató központok látogatására, a folyamatosan szelöltetett lakások túlfűtésér, vagy egy repülőút lefoglalására.

A harmadik a **jövő horizontja.** Mi, mai emberek, elpocsékoljuk a pótolhatatlan nyersanyagokat, amelyek még a mi életünkben oly szükségesek válnak, hogy valószínűsítik a nyersanyagokért folytatott további háborúkat (amilyen legutóbb az Öböl-háború volt). Mire gyermekeink olyan időségek lesznek,

Miért olyan nehéz levonni a következtetéseket?

A három horizonton zajló történetek leírásában igen általánosító módon azt írtam, „mi”. A legtöbb folyamatnak ténylegesen **valamennyien** részesei vagyunk – anélkül hogy akarnánk vagy változtatni tudnánk rajta. (Néhány vonatkozásban vannak alternatíváink, ha például készek vagyunk arra, hogy magasabb árat fizessünk a korrekt módon beszerzett vagy ökológikusan előállított termékekért.) De most nem a felelősség megállapításáról van szó, hanem arról, hogy észrevegyük: **részesei vagyunk egy szövevényes rendszernek.**

Egy napon váratlanul családi vendégségbe toppant be egy fiatal afrikai férfi. Mivel a német vendéglátó számára az afrikai vendéggel szemben kínos volt a luxusbüfé, azt mondta neki, hogy ritka jubileumról van szó. A vendég erre azt felelte: „Ünnepeitek egyáltalán nem zavarnak engem. Az ünnephez nálunk is hozzátartozik a bőség, különben nem beszélhetünk ünnepről. Engem a hétköznapijaitok zavarnak – mert azok nem különböznek eléggé az ünnepeitektől.”

Nem arról van szó, mintha rossz néven venném nyugat-európai életmódunk összes kényelmes, szép és elfogadható dologát, vagy spártai, netán egyenesen primitív életstílust szeretnék propagálni. Csupán arra szeretnék emlékeztetni, amit mindannyian tudunk, vagyis hogy *sok mindent, amit pénzügyileg megengedhetünk magunknak, etikai szempontok alapján nem lenne szabad megengednünk.*

Magam is sok éve kérdezem, miért olyan nehéz következtetéseket levonnunk ebből a tudásunkból. **Miért**

mint mi most, nem lesz már kőolajuk, és fontos ásványanyagokban is hiányt szenvednek majd. Másfelől rettenetes mennyiségű, súlyosan mérgező különleges szemetet és radioaktív hulladékot hagyunk rájuk. Visszavonhatatlanul kirtunk növény- és állatfajokat, drámaian megváltoztatjuk a Föld klímáját és elvékonyítjuk az életet védő ózonréteget. Döntő változtatások nélkül nem tartható fenn mostani életmódunk, vagyis nincs jövője.

nem köteleződnek el legalább a keresztények és az egyházak egy radikálisan másfajta, nevezetesen igazságos, környezetkímélő és jövőképes életmód mellett – mégpedig konkrétan, és nem csupán szavakban?

Ennek egyik oka az, hogy ez a téma **politikai tabut érint.** Az ipari országok (és Ázsia meg Latin-Amerika ún. küszöb-országainak) kapitalista termelési módja számára *létkérdés* a mi *főlséges* fogyasztásunk (csakúgy, mint az újabb és újabb fegyverkezés, vagy az őrütázások, a fölösleges fogyasztás állami formái).

A másik ok az, hogy a fogyasztás kritikájával **kulturális tabut sértünk.** Mert a jólét, sőt a boldogság és az élet értelmének meghatározása az európai kultúra utóbbi 150 évében egyre erősebben kötődik az *anyagi* javakhoz és azok felhalmozásához. „A birtoklás kultúrájában” élünk (Erich Fromm), amelyben az emberek elkerülhetetlenül egyre több és több után vágyakoznak. Ez egyáltalán nem általános emberi törekvés, még akkor sem, ha a mi kultúrformánkat időközben világszerte utánozni kezdték mint vonzó modellt.

Ez a két tabu még nem magyaráz meg mindent. Miután évtizedeken át írtam és beszéltem a kapitalista gazdasági és társadalmi rendszer ellen, csak az utóbbi években tűnt föl nekem, hogy fogyasztóként nagyon is önkéntesen együtt működöm ezzel az igazságtalan rendszerrel, majd *fokozatosan fölfedeztem fogyasztói életmódunkban a szenvedélybetegség tüneteit.*

Szenvedély és szenvedélyrendszer

A szenvedélyek terápiájában különbséget tesznek *anyagokhoz kötődő szenvedélyek* (pl. alkoholizmus, drog- vagy gyógyszerfüggőség) és *folyamatokhoz kötődő szenvedélyek* (pl. munka-, játék-, tv-nézés- vagy computer-szenvedély) között. Úgy vélem, **a kényszeres fogyasztást szintén folyamat jellegű szenvedélyformának kell felfogni**, és ennek megfelelően *konzumizmusnak* kell nevezni. Mindazonáltal a szenvedély formája, illetve a szenvedély eszköze másodlagos, *az alapot mindig a pszichikai szenvedélystruktúra, valamilyen lelki zavar szolgáltatja*, amely a szenvedélybeteg életpályája során keletkezett valamikor. Ebben a szemléletben nagyon fontos, hogy **a szenvedélyfüggőséget nem morális csődnek tekintjük, hanem terápiát követelő és gyógyítható betegségnek.**

Nekem úgy tűnik, hogy nálunk *a konzumizmus a legelterjedtebb szenvedélyforma*, bár még kevésbé feltűnő, mint a megszokásszerű dohányzás vagy alkoholfogyasztás, egyúttal azonban az előbbieknél társadalmilag sokkal erősebben elfogadott, sőt támogatott.

A fogyasztási lehetőséggel való normális, egészséges bánásmód és a feltűnő, beteges fogyasztás közötti átmenet éppoly csuszamlós és meghatározhatatlan, mint a cigarettával, az alkohollal vagy a gyógyszerekkel történő visszaélés esetében. A konzumista viselkedés *minden társadalmi rétegben megjelenik*: a szociális segélyben részesülőknél arról lehet fölismerni, hogy nagy adósságokba verik magukat költséges bútorok vagy háztartási eszközök vásárlásával; polgári körökben arról, hogy legjobb tudásuk és lelkiismeretük ellen cselekszenek (például naponta fogyasztanak egzotikus gyümölcsöket, epret és paradicsomot esznek télen, olcsó trópusi fából készült termékeket vásárolnak, divatos nyaralóhelyekre repülnek szabadságuk idején); a felső réteghez tartozóknál arról, hogy több autójuk és házuk van, különlegesen drága ruhákat és ékszereket viselnek, Amerikába mennek síelni, vagy Hawaii szigetére szörfözni. A tárgyak, az információk és a vagyon mértéktelen felhalmozása is konzumista magatartás.

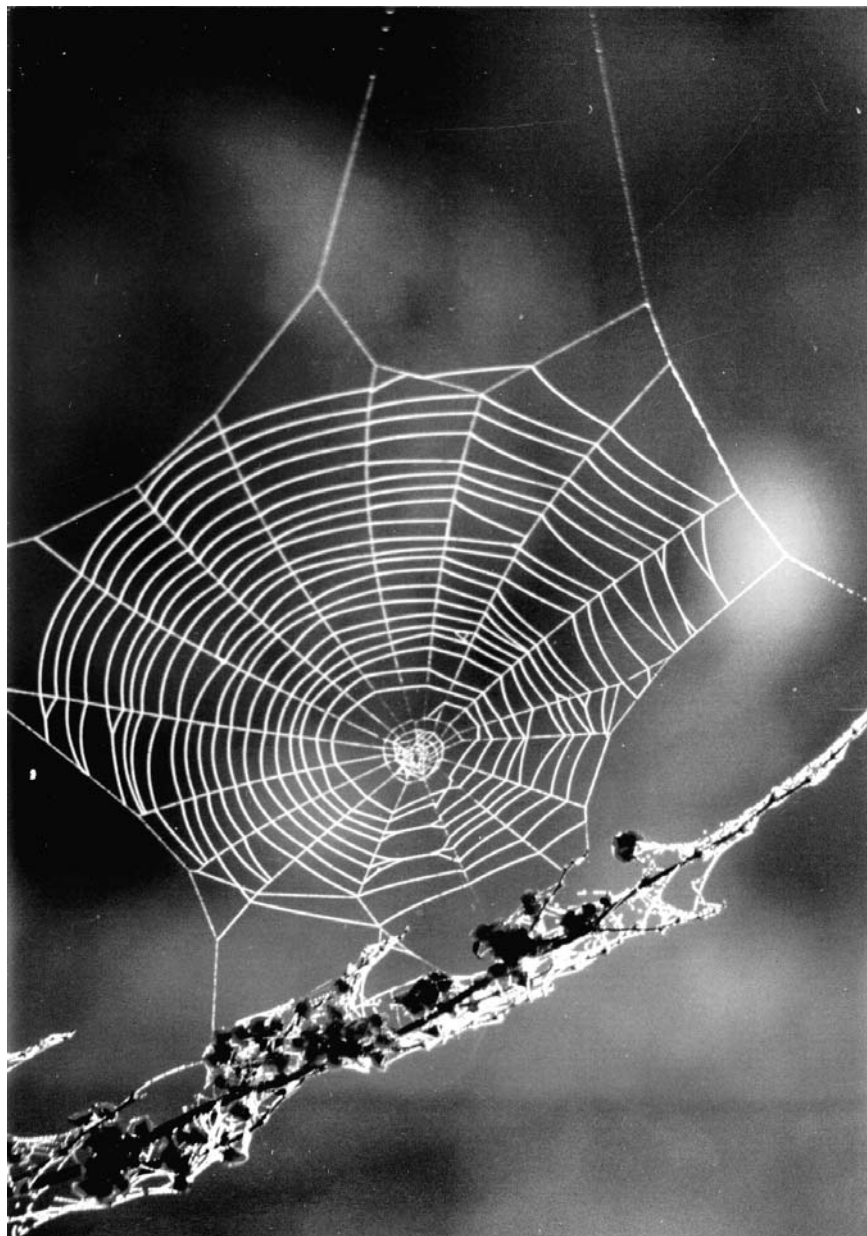
A konzumizmusban ugyanazokat a **függőségi tüneteket** lehet megfigyelni, mint más szenvedélyformákban: tagadás, hazudozás, kimagyarázás, a

függőség vitatása vagy dacos igenlése, a realitás figyelmen kívül hagyása, meg nem tartott ígéret, szélsőséges önzés, saját akaratunk elleni cselekvés, nagy áldozatok meghozatala a szenvedély kielégítése érdekében, egyre erősebb ismétlési kényszer egyre csökkenő kielégüléssel, az ambíciók elvesztése és eltompulás, végül morális és társadalmi lezűllés. Mivel a konzumizmus csak külső megjelenési formája egy mélyebben fekvő szenvedélyfüggőségnek, gyakran más szenvedélyformákkal együtt jelenik meg (pl. munkamániával, alkoholizmussal, evési szenvedéllyel, kapcsolati szenvedéllyel stb.).

Társfüggőségnek nevezzük azt, amikor valaki függő szerelmi- vagy

segítői kapcsolatban van egy szenvedélybeteg személlyel, s ez a kapcsolat vakká teszi őt a szenvedély tüneteire, illetve annak mértékére, és azt eredményezi, hogy elnézésével, tagadásával, megbocsátásával vagy éppen a szenvedély közös kiélésével – többnyire akaratlanul – támogatja a szenvedély kielégítését. Minthogy a konzumizmus rendkívül széles körben elterjedt, társadalmilag messzemenően kívánatos és provokált szenvedélyforma, gyakorlatilag valamilyen a konzumizmus hálójában vergődünk, legalábbis társfüggőkként. (Magamat sem tartom kivételnek.) Ma azonban a társfüggőség is terápiára szoruló betegségnak számít.

Szenvedélyrendszernek nevezik azoknak az egymással összefonódó tényezőknek az összességét, amelyek

a szenvedélykövető magatartást kiváltják és támogatják. A szenvedélybetegek mindig részei valamilyen szenvedélyrendszernek, amelybe a társfüggők és gyakran az elődök is éppen úgy beletartoznak, mint az őket körülvevő társadalmi és kulturális tényezők. A szenvedélyterápiában régóta köztudott, hogy *a szenvedélybeteg csak akkor lehet meggyógyítani, ha az őt körülvevő szenvedélyrendszert is meggyógyítjuk, vagy ha ő elhagyja a rendszert.* A konzumizmus esetében a szenvedélyrendszer elképesztően szerteágazó, hiszen mindenütt jelenvaló: a médiumokban (nem csupán, de különösen a reklámok révén), a tankönyvekben és az iskolai osztályokban, a szomszédokban, a kollégákban, a kiemelkedő személyiségekben. Ez a tény, valamint kulturális elfogadottsága, sőt megbecsültsége azt eredményezi, hogy *nehezen lehet felismerni, és még nehezebben lehet gyógykezeltetni.* A kapitalizmusnak ebbe a mega-szenvedélyrendszerébe születünk bele, és ebben nőtünk fel. Felnötteként persze saját felelősségünkre veszünk részt benne, éppoly „önkéntesen”, mint a szenvedélybetegek.

Megvonás és gyógyítás

Miben állhatna a megvonás és a gyógyítás egy egész társadalom számára? Minden szenvedélyterápiát megelőzően a legfontosabb *a szenvedély felismerése és néven nevezése*, mégpedig betegségként, nem pedig morális csódként. A szenvedély és a szenvedélyrendszer érzékelését valaki így írta körül: „Látni, amit látunk, és tudni, amit tudunk.”

A szenvedélytől való sikeres megszabadulás további fontos előfeltétele, hogy a szenvedélyfüggő személy *szenvedésnyomást érezzen*, mivel ekkor a szenvedély érezhető kára nagyobb lesz, mint a kielégítésével járó kellemes érzés. A kiszállásnak fontos motívuma lehet a *félelem* is a halálos következményekkel járó további lecsúszástól. De mekkorává kell még válnia a társadalmi szenvedésnyomásnak? Mennyi közlekedési-, vegyi és atomkatasztrófának kell még bekövetkeznie, milyen környezeti-, éhség-, háború- és egyéb horrorjelenségeknek kell még eljutniuk az agyunkba, mennyi áldozatot kell még szedniük a „modern” rendszerbetegségeknek, az allergiáknak, a ráknak, a reumának vagy az AIDS-nek ahhoz, hogy már ne higgyük el, „tulajdon-

képpen” jó dolgunk van, és hogy belássuk, egész társadalomként, kultúrkorszakként váltunk szenvedélybetegekké, és mélyre ható, átfogó terápiára van szükségünk?

De *enne-e alternatívája a kapitalista rendszernek*, ha tényleg „el akar-nánk hagyni”? A szocializmus maga is szenvedélyrendszer volt, s csupán egyik variánsa a materialista birtoklás-kultúrának, értékes utópikus elemei pedig manapság visszavonhatatlanul hitelüket veszítették. A kapitalizmusból való „kivonulást” azonban nem szabad függővé tennünk attól, van-e már neve az „ígéret földjének”, és beköltözhetően ott fekszik-e rögtön a Vörös-tenger túlsó partján. Muszáj lesz átkelnünk a sivatagon, és az „egyiptomi húsos fazekakhoz” történő visszatérés éppoly ígérő lesz, mint a visszaesés minden szenvedélyfüggő számára, „az aranyborjú körüli tánc” pedig olyan hatalmas kultusz, amely ismételtelen el fog csábítani minket. De megmaradhatunk-e ott, ahol vagyunk?

A szenvedélyfüggő emberen *nem lehet segíteni morális felhívásokkal* („Ugyan, hagyd már abba az ivást!”), s a szenvedélyfüggő társadalmon sem lehet segíteni mértékletességre felhívással, szigorított környezeti etikával, és végképp nem lehet segíteni rossz lelkiismeret keltésével. Nem; hanem *a betegség belátását kell elérni*, pontosabban: a szolgaság felismerését és a szabadulás utáni vágyat.

A szenvedélyfüggő személy első és elengedhetetlen saját hozzájárulása meggyógyulásához az, amit az Anonim Alkoholisták 12 pontos programjának első lépése fogalmaz meg: saját függőségének és tehetetlenségének bevállása. Nem megoldás, hogy megvonjuk a szenvedély kielégítésének *eszközét*. Csak a szenvedélyességtől való megszabadulás jelenti a szenvedély valódi gyógyulását. Az Anonim Alkoholisták csoportjainak igen hatékony önszegélyező programja nem véletlenül spirituális, ha nem éppen sajátosan keresztény program. Mi, keresztények, nem járulhatunk-e hozzá valami lényegessel a felszabadulás témájához?

Felszabadítási teológia Európa számára

A 20. század hatvanas éveiben Latin-Amerikában ismét felfedezték a felszabadítást, mégpedig a társadalmi felszabadítást is mint teológiai témát.

Ez a „felszabadítási teológia” abból keletkezett, hogy a szegények bázisközösségeiben megvalósítottak egyfajta *szolidaritási és spirituális gyakorlatot*, a teológusok pedig reflektáltak erre. Ehhez társult a közgazdaságtani *függőség-elmélet*, amely világosan meg tudta magyarázni, hogyan függ össze nemzeti és nemzetközi szinten a szegénység, a szolgaság és az elnyomás, és milyen mértékben szükségszerű, hogy ez a rendszer szélsőségesen erőszakos legyen. Latin-Amerika számos vidékén a szegénység még ma is elmondhatatlan szenvedést és számtalan halottat jelent, éppen azok körében is, akik – többnyire szigorúan erőszakmentes módon – fellázadnak a rendszer ellen.

A mi társadalmi rendszerünk közvetlenül nem ennyire halálos, de *a mi függőségeink is ölnek* – gondoljunk csak mozgásszenvedélyünk, az alkoholizmus, a munkamániá vagy a nikotinfüggőség sok-sok ezer áldozatára. Konzumista életmódunk azonban mindenekelőtt *közvetve* öl világszerte – embereket, állatokat és növényeket egyaránt, s a még mindig lehetséges „nukleáris tél”, vagy az ózonréteg további tönkretévése egyenesen a földi élet egészét fenyegeti. Amennyire látom, az európai teológia még nem válaszolt erre a kihívásra.

Ez idáig leginkább a feminista teológusnők fogalmazták meg egyfajta *európai „felszabadítási teológiát”*, de annak, hogy a latin-amerikai felszabadítási teológiát messzemenően alkalmazzák a mi összefüggéseinkre, útjában állt, hogy nálunk a nők és a férfiak összességükben nem érzik úgy, hogy szolgaságban vagy elnyomásban éljenek. Ellenkezőleg, a fogyasztás terültén különösen szabadnak éljük meg magunkat! Ezenkívül a latin-amerikai felszabadítási teológusok joggal számítanak minket, európaiakat és észak-amerikaiakat, a kizsákmányolók közé. Ezért igen érthető a bátortalanlás a felszabadítási teológia joggal átvételével szemben. Két okból mégis a mellett szállok síkra, hogy tekintettel a konzumizmusból való szükséges felszabadulásra, létre kell hoznunk az „európai felszabadítási teológiát”.

Az osztársadalmi szenvedélyrendszer fent vázolt téziséből *ki kellene fejleszteni az Európára vonatkoztatott „függőség-elméletet”*. Ennek nem csupán szociálpszichológiai szenvedélyfüggőségünkről kellene beszélnie, hanem éppoly világosan közgazdaságtani

rendszerfüggőségünkéről is. A kapitalizmusnak ugyanis, mivel a tőkegyarapításra épül és ezért rá van utalva a mennyiségi, materiális növekedésre, *muszáj* kizsákmányolnia a szegény országokat, a természetet és a hazai diszkrimináltakat, és *muszáj* elrabolnia az eljövendő nemzedékek esélyét az életre. És micsoda kényszeresség rejlik abban az ellenvetésben, hogy semmiképpen sem szabad korlátoznunk a fogyasztásunkat, sőt, inkább még többet kell fogyasztanunk, nehogy még több munkanélküli legyen! Ez éppolyan abszurd érv, mint ha egy nikotínfüggő azt állítaná, azért *muszáj* dohányoznia, nehogy a cigarettakészítő munkások munkanélküliekké váljanak.

A másik lényeges oka annak, hogy **helyzetünknek megfelelő felszabadítási teológia megalkotását** javasoljam, „a törvény és az evangélium” *dialektikája*. A környezeti etika, az ökológiai intelmek, a morális felhívás a fogyasztás korlátozására, a törvényhozói tilalmak – mindez ahhoz tartozik, amit Pál óta „törvénynek” nevezünk. A reformátorok teológiája (Pálra hivatkozva) az evangéliumot állította szembe ezzel. Témánkra vonatkoztatva ez azt jelenti: Ha „a törvény alá helyezetségeként” ismertük fel a konzumizmus szenvedélyrendszerétől való függőségünket, akkor nem lemondásra felszólító, hanem felszabadító prédikációra van szükségünk.

Pontosan ez az, ami a Názáreti Jézust megkülönböztette Keresztelő Jánostól: amaz bűnbánatra szólított fel és a közeli pusztulással fenyegetett, Jézus viszont a megtérést és a szabadságot élte meg barátaival és barátnőivel. És a felszabadítás e tovaterjedő tüze sosem aludt ki az eltelt kétezer év során. A latin-amerikai felszabadítási teológia és gyakorlat olyan jelzötű számomra, amely egy távoli kontinensről világít át hozzánk. A tűz ottani őrzői talán egyenesen arra várnak, hogy a szikra átugorjon hozzánk?

A felszabadítás gyakorlata

Európa és Amerika alternatív mozgalmi a 19. század hetvenes éveitől kezdve kísérleteznek azzal, hogy **társadalmilag és gazdaságilag is megszabaduljanak a kapitalizmus kényszerreitől**. Önrendelkezéssel bíró kollektív üzemek és közösségi életformák számtalan próbálkozásával, önellátó létfenntartással, autómegosztással és cserekörökkel – a számos kudarc el-

lenére – olyan tapasztalatokat gyűjtöttek és gyűjtenek, amelyek egy napon igen értékesek lesznek a kapitalizmusból történő átfogó kilépés szempontjából. Az egyik ilyen kísérletben magam is megéltem, hogyan változnak meg kényszer nélkül a szükségletek, és hogyan oldódik fel fokozatosan a materiális fogyasztás vágya.

A sokféle szenvedélyformából való megszabaduláshoz máris számtalan önszegélyező csoport, tanácsadási központ és terápiaforma áll rendelkezésre. Az önszegélyezés elvéről szerzett jó tapasztalatok különösen fontosak a konzumizmus terápiáját illetően: mert ha az egész társadalom szenvedélybeteg, nem létezhetnek a szenvedélyrendszeren kívül álló terapeuták.

A konzumizmusból való pszichikai felszabadulásnak felbecsülhetetlenül nagy szolgálatot tesznek az egyházakon belüli és kívüli *spirituális csoportok és központok*. Noha a meditáció nem szabadít meg automatikusan a konzumista viselkedéstől, de az igazság, az identitás és a nem-materiális valóságba gyökerezés keresése elősegíti, hogy elforduljunk „a birtoklás kultúrájának” bálványimádásától, és felépítsük „a létezés kultúráját”, a spirituális táplálék pedig a leghatékonyabb segítségnyújtás a megvonáshoz, mert minden szenvedély mögött az élet értelmének keresése rejlik.

Egyházi területen ismételtelen találkozhattunk, és találkozunk ma is olyan fáradozásokkal, amelyek lökést akarnak adni egy új, etikailag vállalható életmódhoz: ilyen az „action e”, böjtölő csoportok, egyházközségi kezdeményezések a „Hét hét ... nélkül” jelszó jegyében, vagy az autómentes akciók. Amennyire látom, ezek közül az *Ökumenische Initiative Eine Welt* (az Első Világ Ökumenikus Kezdeményezése) volt a legkövetkezetesebb egy új életmód melletti elkötelezettségében.

Széles körű tudatformáló mozgalom a *Zsinati folyamat az igazságosságért, a békéért és a teremtés megőrzéséért*. Ez azonban – a latin-amerikai kezdeményezésektől eltérően – nem a közvetlenül érintettek, hanem a problémától megérintettek mozgalma. E bázismozgalom iratai kevésbé diplomatikus nyelven szólnak, mint a hivatalos egyházi dokumentumok, és

a válságok okait világosabban ismerik fel a világgazdasági rendszer strukturális csődjeként – de ritkán jellemzik ezt a rendszert olyan kapitalista rendszerként, amely egyáltalán nem járhat el másképp, és ha jól látom, sohasem tették témává saját részvételünket a konzumizmusban. Ennélfogva követelményei is rendszerint „felfelé” irányulnak, és nem miránk magunkra. Bár szó van bennük az „északi életstílusról”, eddig még nem szólítottak fel saját felszabadításunkra. Hasonlók vonatkoznak a *Kairos Európa*ra is.

Úgy vélem, arra lenne szükség, hogy a „*Megszabadulás a konzumizmustól!*” legyen a kifáradt Zsinati Folyamat *új gyűjtőpontja*. Ily módon újból fel lehetne szítani a lelkesedésnek azt a tüzet, amely helyi csoportokat hív létre, és célt ad nekik: nevezetesen hogy buzgón és élvezettel, egymás kölcsönös bátorításával és spirituális megerősítésével dolgozzanak saját életmódjuk megváltoztatásán. A továbbra is szükséges összegyűjtsék és társadalmi követelések csak annál hitesebbek, a különösen embertelen konszernek elleni célzott bojkottkampányok annál hatékonyabbak lennének. Azt pedig, hogy ebből „tömeges” megtérési, elindulási és felszabadítási mozgalom jön-e létre, vagyis igazi kivonulás a konzumizmus fogságából, ráhagyhatjuk, és rá is kell hagynunk a Szentlélekre.

A felszabadítás gyakorlatához szükség van a felszabadult élet látomására. Hiszen nem arról van szó, hogy aszketikus módon le kell mondanunk a fogyasztásról, hanem arról, hogy elcsúszunk a fogyasztástól való megszabadulásra, és elindulunk egy új, jobb élet felé. Ilyen látomásokkal a Bibliában és köreinkben is találkozunk, de akár csak fölvezölésük is meghaladná e tanulmány kereteit. Mindenesetre nem kisebb dologról van szó, mint arról a hívő és tevékeny reményről, hogy Isten országa megvalósulhat a mi valóságunkban.

Forrás: Junge Kirche, 2000/10

Gerhard Breidenstein szociálétikából doktorált, majd szakmunkástanulók és egyetemisták lelkesze volt Dortmundban. Nyolc és fél éven át a wickede-i (Ruhr-vidék) „ökospirituális életközösségben” élt. Evtizedek óta elkötelezettje az Eine-Welt- Solidaritát-nek (az Első Világ Szolidaritásának), a béke-mozgalomnak és az atomenergia-ellenállásnak.